

K2.0

NEMA PITANJA
BEZ ODGOVORA

- PERIOD ISTRAŽIVANJA: **15. oktobar 2018 – 28. februar 2019.**
- AUTORKA ISTRAŽIVANJA/IZVEŠTAJA: **AURELJA (AURELA) KADRIU**
- NOVINARI I NOVINARKE KOJI SU PRATILI RAD INSTITUCIJA:
Arljinda Kćiku (Arlinda Kqiku)
Besart Bejtulahu (Bejtullahu)
Fitore Ademi
Genta Kadrija
Natira Rušiti (Natyra Rushiti)
Nerandza (Nerënxa) Jakupi
Ridvan Hamza
Saranda Ramaj
Tauljant (Taulant) Osmani
Vullnet Krasnići (Krasniqi)

- UREDILI: **Džek Bučer (Jack Butcher)** i **Sindre Langmoen**
- REVEO NA ENGLESKI JEZIK: **Ljek Beriša (Lekë Berisha)**
- DIZAJN: **Faton Selani**

Ambasade Holandije na Kosovu

ISTRAŽIVAČKA STUDIJA O KOMUNIKACIJI SA MEDIJIMA KOJU OBAVLJAJU PREDSTAVNICI I PREDSTAVNICE SLEDEĆIH INTSTITUCIJA:

Kabinet predsednika Republike Kosovo;

Kabinet premijera;

Predsedništvo Skupštine Republike Kosovo;

Kabinet glavnog državnog tužioca;

---

i Kosovska policija.

SADRŽAJ:

Uvod	6
Metodologija	7
Postojeći propisi o komunikaciji sa javnošću	8
Rezultati studije	11
Osnovni podaci	12
Podaci iz imejl-prepiske između novinara zaduženih za praćenje i javnih institucija	15
Podaci sa naloga javnih institucija na društvenim mrežama	15
Službenici za komunikaciju	16
Kabinet predsednika Republike Kosovo	17
Kabinet premijera Republike Kosovo	18
Predsedništvo Skupštine Republike Kosovo	19
Kabinet glavnog državnog tužioca	20
Kosovska policija	21
Zaključci	22
Preporuke namenjene institucijama	23
Preporuke namenjene medijima	24
Citati	25

UVOD

Konferencije za novinare su prilike tokom kojih predstavnici institucija obaveštavaju javnost o raznim politikama, novostima i raznovrsnim dešavanjima. Istovremeno, to su mesta na kojima bi novinari i drugi predstavnici civilnog društva trebalo da dobiju neophodan prostor za potenciranje određenih pitanja ili zahtevanje odgovornosti po pitanjima od javnog interesa.

Realnost na Kosovu je drugačija, a konferencije za novinare često su mesta za predstavljanje jednostranih izveštaja u kojima predstavnici institucija iskazuju svoje stavove prema raznim pitanjima, dok mogućnost za pitanja novinara retko kada postoji.

Pored toga, "bezbedan" prostor u kom se predstavnici institucija u poslednje vreme obraćaju građanima, a gde im se ne mogu uputiti pitanja i komentari na razmatranje, oličen je u društvenim mrežama. Čini se da se zajednička mesta na kojima novinari mogu da postave pitanja i pokrenu teme za diskusiju sve više izmeštaju, što je produbljeno u vidu ovog jednostranog metoda za komunikaciju.

Imajući u vidu suštinski značaj slobode medija i pristupa informacijama u funkcionalnoj demokratiji, K2.0 je sproveo istraživačku studiju koja ima za cilj da u prvi plan stavi značaj okruženja u kom se novinarima daje neophodan prostor za zahtevanje odgovornosti u odnosu na pitanja od interesa za javnost i gde se kritički preispituju izjave predstavnika državnih institucija.

U periodu od četiri i po meseca, pratili smo rad više ključnih javnih institucija i njihovu interakciju sa novinarama. Ovaj izveštaj posebno pruža uvid u podatke o vrsti komunikacije između medija i institucija čiji je rad praćen, uključujući podatke o broju pres-konferencija, transparentnosti predstavnika državnih institucija na ovim konferencijama i sveukupnu dostupnost institucija u odnosu na zahteve medija i pokušaja novinara da ostvare komunikaciju sa državnim službenicima.

Ova istraživačka studija dokumentuje situaciju s kojom se novinari svakodnevno suočavaju kada pokušavaju da prisupe informacijama u javnim institucijama na Kosovu, te pruža podatke koji mogu da budu polazna tačka za buduće razmatranje u javnosti, a posebno kao nešto čime bi se bavili novinari.

METODOLOGIJA

TRAJANJE RADA NA ISTRAŽIVAČKOJ STUDIJI: Istraživačka studija je sprovedena u periodu od četiri i po meseca, što je faza praćenja rada, od 15. oktobra 2018. do 28. februara 2019.

TIM ZA PRAĆENJE RADA: Terenske podatke o javnoj komunikaciji sa institucijama čiji je rad praćen prikupilo je 10 novinara koji su izabrani iz devet lokalnih medijskih institucija, kao što su radio i televizijske stanice, te štampa. Novinari koji su pratili rad institucija bili su izabrani u saradnji sa urednicima odgovarajućih institucija, na osnovu stručnosti i na osnovu toga koje su to institucije čiji rad prate u okviru svojih svakodnevnih poslovnih aktivnosti.

PRELIMINARNO ISTRAŽIVANJE: U ovoj fazi održani su sastanci sa urednicima raznih medijskih institucija. Nakon izbora novinara zaduženih za praćenje, sa njima je 10. novembra 2018. organizovana fokus grupa, s ciljem da se dobije uvid u njihova razmišljanja i iskustva u pogledu osztvarivanja komunikacije sa institucijama koje su izabrane za praćenje.

INSTITUCIJE ČIJI JE RAD PRAĆEN: Ove institucije su izabrane za praćenje/monitoring: Kabinet predsednika Republike Kosovo; Kabinet premijera; Predsedništvo Skupštine Republike Kosovo; Kabinet glavnog državnog tužioca; i Kosovska policija.

Ove institucije su izabrane na osnovu njihovog značaja za javnost i učestalosti javnih nastupa njihovih predstavnika.

PROCES PRAĆENJA: U periodu monitoringa, tri sredstva za komunikaciju koja koriste izabrane institucije bila su predmet praćenja: konferencije za medije, objave na društvenim mrežama (uključujući zvanična saopštenja za javnost) i prepiska putem elektronske pošte.

Kada je reč o konferencijama za medije, novinari su dobili forme sa pitanjima o protokolu za svaku konferenciju koju su održale institucije čiji je rad praćen; od njih se zahtevalo da odgovore na pitanja nakon svake konferencije. Na kraju perioda monitorisanja, sa svim institucijama čiji je rad praćen ostvaren je kontakt putem zvaničnih kanala kako bi tim za praćenje njihovog rada mogao da dobije informaciju o tačnom broju konferencija koje su ove institucije održale.

Obraćanja putem društvenih mreža bila su predmet analize o napisima predstavnika institucija na Fejsbuku (Facebook), u smislu obima i sadržaja. Lični profili premijera, predsednika i predsedavajućeg Skupštine Kosova bili su predmet praćenja jer, po postojećim propisima i pravilima, njima upravljuju službe za odnose sa javnošću u svakoj od ovih institucija, pa se ti nalozi koriste i za zvanične najave. Službena fejsbuk-stranica Kosovske policije takođe je bila monitorisana, dok je rad Kabineta glavnog državnog tužioca bio praćen zbog činjenice da ove dve institucije koriste svoje veb-sajtove kao kanale za javnu komunikaciju.

Da bi pratili prepisku putem elektronske pošte, novinari su zamoljeni da beleže pitanja koja su poslali odabranim institucijama u toku perioda monitoringa, kao i to da li su na pitanja dobili potpune, polovične (nepotpune) odgovore ili su pitanja ostala neodgovorena.

POSTOJEĆI PROPISI O KOMUNIKACIJI SA JAVNOŠĆU

Od pet institucija čiji je rad praćen, tri su sačinile unutrašnje, a javno dostupne, propise o komunikaciji sa javnošću. Tri usvojena propisa se bave opštom javnom komunikacijom, uključujući komunikaciju sa kategorijama kao što su civilno društvo i različite interesne grupe koje zahtevaju pristup njihovom radu.

PREDSEDNIŠTVO REPUBLIKE KOSOVO

Predsedništvo Republike Kosovo ne poseduje unutrašnje propise za komunikaciju sa javnošću.

KABINET PREMIJERA REPUBLIKE KOSOVO

Propis (GRK) br. 27/2018 o vladinoj službi za komunikaciju sa javnošću, koji je stupio na snagu 4. januara 2019, sačinjen je sa ciljem koordinisanja i utvrđivanja koherentnog sistema komunikacije vlade sa javnošću. Sadrži ukupno 25 članova koji utvrđuju razne aspekte komunikacije između institucija i javnosti na svim nivoima — to jest, na centralnom, lokalnom i međunarodnom nivou — uključujući komunikaciju sa akreditovanim novinarima.

Što je još važnije, u Članu 3 i njegovim podstavovima — sa naglaskom na podstav 1.3 — propisi spominju obavezu institucija da obavljaju „jasnu, odgovornu i pravovremenu komunikaciju“.¹ Međutim, propisi ne objašnjavaju značenje ovih termina.

Štaviše, Član 8 ovog propisa, navodi dužnosti Službe za komunikaciju sa javnošću u Kabinetu premijera, te obuhvata komunikaciju sa medijima i davanje odgovora na novinarska pitanja.

PREDSEDNIŠTVO SKUPŠTINE REPUBLIKE KOSOVO

Pravilnik o uređenju i pristupu medija i javnosti radu Skupštine Kosova, koji je na snazi od 19. aprila 2011. i koji sadrži pet poglavlja i 32 pravila, jeste dokument koji uređuje eksternu dokumentaciju koju obavlja Skupština Kosova. On obuhvata propise o obavezama tima koji je sastavila skupština, pristupu službenim dokumentima, veb-stranici skupštine, koracima koje mediji treba da naprave kako bi dobili akreditaciju, kao i propise o svim drugim aspektima komunikacije koju skupština obavlja u odnosu na medije, uključujući prostorije kojima mediji mogu da pristupe u određenim slučajevima i informacije u vezi sa svakodnevnim skupštinskim radom.

¹ Propis (GRK) br. 27/2018 o vladinoj službi za komunikaciju sa javnošću, usvojen na 80. sastanku Vlade Republike Kosovo, u skladu sa odlukom br. 01/80, dana 18.12.2018.

Ovaj pravilnik, za razliku od pravilnika Vlade Republike Kosovo, sadrži posebno pravilo koje se odnosi na pres-konferencije. Naime, to je pravilo 11 koje sadrži tri tačke koje utvrđuju način na koji se sazivaju konferencije za novinare, ko ih organizuje i kada se mogu održati. Ukratko rečeno, glavna dužnost u tom smislu odnosi se na Kabinet predsedavajućeg skupštine i Službu za odnose sa medijima i javnošću.

Međutim, parlamentarne grupe imaju veću nezavisnost u komunikaciji sa medijima i organizovanju konferencija za novinare. Van okvira skupštinskih pravilnika, komunikacija sa parlamentarnim grupama može se ostvariti u skladu sa njihovim internim propisima (koji su sadržani u pravilu 18 — gde se govori o specifičnostima komunikacije).

Propis Skupštine Kosova je određeniji od onoga koji postoji u Vladi Republike Kosovo, a u pogledu rokova za davanje odgovora na pisane zahteve medija, jer se tu utvrđuje da Služba za odnose sa medijima i javnošću mora da obavesti medije u toku jednog dana od prispeća zahteva o tome kada mogu da očekuju odgovor.

KABINET GLAVNOG DRŽAVNOG TUŽIOCA

Tokom perioda praćenja, Kabinet glavnog državnog tužioca posedovao je propis br. 06/2016 o komunikaciji sa javnošću, koji je stupio na snagu 17. maja 2016. i koji se sastoji iz 17 članova (novi propis, pod nazivom propis br. 04/2019 o službi za komunikaciju sa javnošću u okviru tužilaštva, stupio je na snagu 1. maja 2019); on sadrži i komunikacionu strategiju tužilaštva za period 2018-2020.

Propis br. 06/2016 određuje da je dužnost Službe za komunikaciju sa javnošću u okviru Tužilačkog saveta Kosova da ostvaruje kontakt sa javnošću (član 7), pa tako ova kancelar-

ija ima suštinski važnu ulogu u pružanju informacija. Kada je reč o državnom tužiocu, Služba za komunikaciju sa javnošću u okviru Kabineta glavnog državnog tužioca zadužena je za pružanje informacija javnosti (član 8).

U sekciji koja utvrđuje metode komuniciranja, to jest u članu 10, stav 1.4, pres-konferencije o pitanjima od važnosti za javnost navedene su kao kanal komunikacije.

Komunikaciona strategija tužilaštva 2018-2020 potencira angažman ove institucije za povećanje kvaliteta i intenziteta komunikacijskih kapaciteta tužilaštva, sa krajnjim ciljem da se poboljša percepcija javnosti u odnosu na tužilaštvo i da se poveća poverenje građana u rad ovog sistema.²

Konkretno govoreći, jedan od prvih koraka ove institucije da bi ostvarila Prvi cilj strategije, to jest da poveća stepen poverenja u kosovski tužilački sistem, jeste održavanje redovnih konferencija za medije. Radni plan iz strategije navodi da ova institucija ima za cilj da organizuje pres-konferencije četiri puta godišnje, jednu konferenciju u tri meseca.

Drugi cilj strategije jeste pospešivanje saradnje sa medijima. Državni tužilac planira da to ostvari tako što će povećati broj zaposlenih koji su zaduženi za komunikaciju sa medijima, uključujući kapacitet medijskih službenika i tužilaca; takođe, tako što će povećati kapacitet novinara koji pokrivaju sudske sektore, u saradnji sa Udruženjem novinara Kosova.

KOSOVSKA POLICIJA

Portparoli Kosovske policije kažu da u ovoj instituciji postoje propisi za komunikaciju sa javnošću, ali da je taj dokument na spisku poverljivih dokumenata za koje je potrebna posebna dozvola da bi im se pristupilo.

² Komunikaciona strategija tužilaštva 2018-2020.

OD PET INSTITUCIJA ČIJI
JE RAD PRAĆEN, **TRI** SU
SAČINILE UNUTRAŠNJE, A
JAVNO DOSTUPNE, PROPISE
O KOMUNIKACIJI SA
JAVNOŠĆU.

REZULTATI STUDIJE

OSNOVNI PODACI

Tokom perioda praćenja rada institucija, održane su 62 konferencije za medije, od kojih su 52 bile predmet našeg praćenja. Pet od 10 konferencija koje su praćene organizovane su u inostranstvu, a održao ih je predsednik, dok ostalih pet nije propraćeno usled brojnih razloga u pogledu prioriteta urednika medija u kojima su angažovani novinari za praćenje.

Od 52 monitorisane konferencije za medije, 43 je bilo otvoreno za pitanja, dok je devet bilo zatvoreno za pitanja.

Pres-konferencije su trajale između jednog i 25 minuta, dok prosečno trajanje konferencija iznosi 11,3 minuta.

Zajednički element primećen kod svih institucija čiji je rad praćen jeste taj da su najduže konferencije držane krajem godine, kada institucije predstavljaju obavljen rad i rezultate koje su postigle u toku godine.

Od pres-konferencija koje su otvorene za pitanja, bilo je najviše 13 postavljenih pitanja, a najmanje jedno pitanje, dok prosek postavljenih pitanja iznosi 4,1.

Broj održanih konferencija	62
Broj propraćenih konferencija	52
Konferencije otvorene za pitanja	43
Konferencije zatvorene za pitanja	9
Prosečno trajanje propraćenih konferencija	11,3 minuta
Propraćena konferencija sa najdužim trajanjem	25 minuta
Propraćena konferencija sa najkraćim trajanjem	1 minut
Prosečan broj pitanja postavljenih na praćenim konferencijama	4,1
Najveći broj pitanja postavljen na nekoj konferenciji	13
Najmanji broj pitanja postavljen na konferenciji zatvorenoj za pitanja	1

PITANJE

1

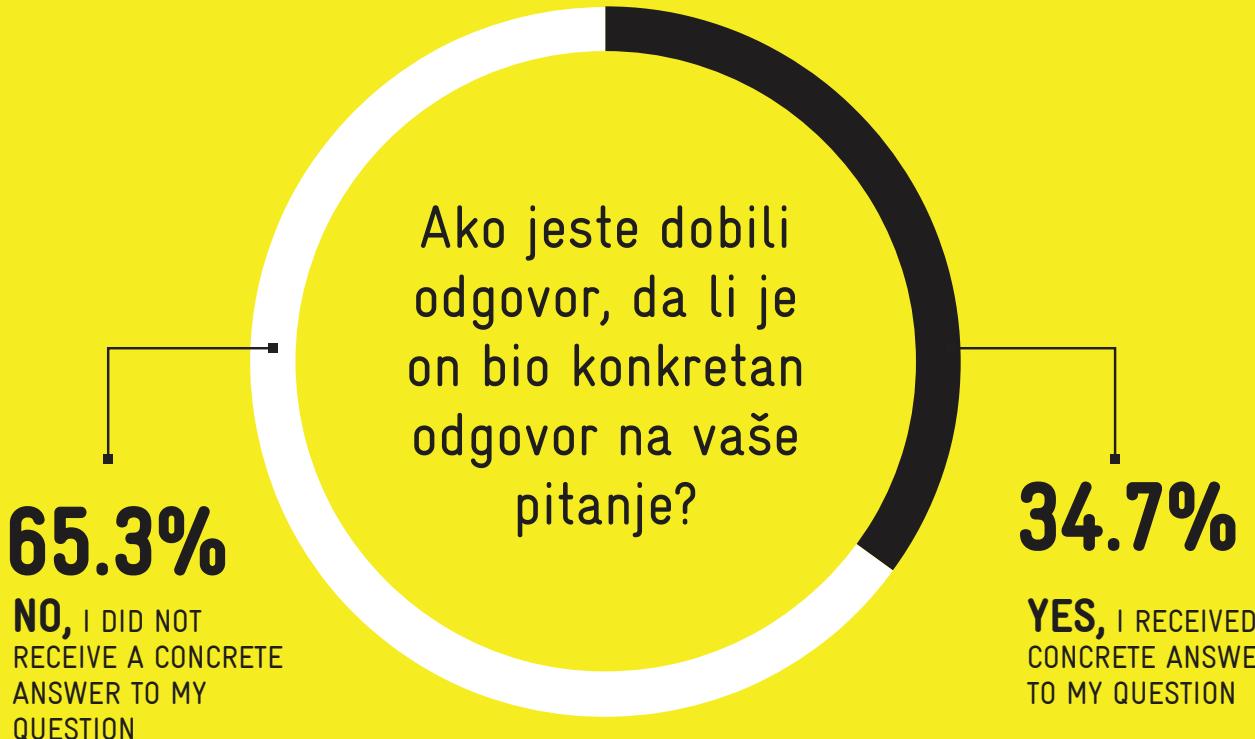

KADA JE REČ O PITANJU "DA LI STE DOBILI ODGOVOR NA POSTAVLJENO PITANJE?"

koje je postavljeno novinarima zaduženim za praćenje u svakom pojedinačnom slučaju kada su pokušali da postave pitanja, u 75 slučaja su izjavili da su dobili odgovore na svoja pitanja; u pet slučaja su izjavili da nisu dobili priliku da postave pitanje; u četiri slučaja su izjavili da su dobili priliku da postave pitanje, ali da je onaj koji je vodio konferenciju odbio da odgovori na postavljena pitanja.

PITANJE

2

KADA JE REČ O PITANJU "AKO JESTE DOBILI ODGOVOR, DA LI JE ON BIO KONKRETNI ODGOVOR NA VAŠE PITANJE?",

Od 75 slučajeva u kojima su postavili pitanja, novinari zaduženi za praćenje su izjavili da su samo u 26 slučajeva dobili konkretne odgovore, dok su u 49 slučajeva dobili polovične ili odgovore koji nisu konkretni.

PODACI IZ IMEJL-PREPISKE IZMEĐU NOVINARA ZADUŽENIH ZA PRAĆENJE I JAVNIH INSTITUCIJA

U periodu sprovodenja istraživanja, novinari zaduženi za praćenje poslali su ukupno 152 imejla na adrese javnih institucija, od kojih su u 76 slučajeva dobili odgovor — tačno polovina. U 26 ovih predmeta, novinari zaduženi za praćenje izjavili su da su odgovori koje su dobili bili polovični ili da nisu bili konkretni.

To znači da je samo 50 zahteva upućenih putem imejla dobito jasne ili adekvatne odgovore; reč je o imejlovima koje su novinari poslali javnim institucijama u datom periodu, a što predstavlja jednu trećinu ukupnog broja poslatih zahteva.

PODACI SA NALOGA JAVNIH INSTITUCIJA NA DRUŠTVENIM MREŽAMA

U periodu praćenja za svrhe ovog izveštaja, predstavnici institucija čiji je rad praćen napisali su više od 1.000 obraćanja na Fejsbuku. Oni su koristili ovaj metod da bi iskommunicirali razne stvari, od ličnih opaski do najvažnijih državnih pitanja.

U poređenju sa 65 pres-konferencija koje su u istom periodu održale praćene institucije, na svaku konferenciju za medije

objavljeno je 16,6 obraćanja putem Fejsbuka. Drugim rečima, to znači da za svaku priliku koju su novinari dobili da postave pitanja i pokrenu neku temu, bilo je 16,6 slučajeva prilikom kojih su primorani da od predstavnika državnih institucija zdravo za gotovo uzmu izjave sa društvenih mreža, pa tako nisu bili u mogućnosti da ih preispitaju.

SLUŽBENICI ZA KOMUNIKACIJU

Novinari koji su uključeni u proces praćenja pokrenuli su pitanja vezana za ulogu službenika za komunikaciju sa javnošću u okviru institucija čiji je rad praćen. Uprkos postojećim pravilnicima i propisima — kao što su oni koji utvrđuju dužnosti Službe za komunikaciju sa javnošću u Kabinetu premijera — posebno navodeći njihove obaveze u odnosu na to da treba da novinarima daju odgovore, novinari kažu da ovi službenici nemaju vodeću ulogu na pres-konferencijama, pa tako nisu u mogućnosti da odgovore na važna pitanja koja se odnose na ove institucije, a u kojima rade.

Podaci prikupljeni u procesu monitorisanja pokazuju da, uz vrlo malo izuzetaka, onda kada se pojavljuju na konferencijama za medije sa drugim predstavnicima javnih institucija, oni koji predvode određenu instituciju čiji smo rad pratili jesu isti ljudi koji upravljaju i tokom konferencije.

Čak i kada je reč o virtualnoj komunikaciji putem imjela, ovi službenici nisu pokazali sposobnost da pruže odgovore za javnost na pitanja o politikama institucija u čijem radu učestvuju.

Imajući u vidu raskorak koji je stvoren usled izostanka brzog pristupa informacijama putem virtuelnih tehnologija, pres-konferencije se često koriste da bi se postavila pitanja koja nisu povezana sa temama zbog kojih

je konferencija prвobitno sazvana. Ponekad, čak iako dato pitanje nije tema od interesovanja za urednike, novinari ipak učestvuju na konferencijama, a kako bi iskoristili priliku da postave pitanje na koje nisu dobili odgovor putem drugih kanala ili kroz zvaničnu komunikaciju.

Prema zapažanjima novinara zaduženih za praćenje, uloga službenika javne uprave u nekim institucijama određuje se na osnovu zahteva i htjenja ljudi koji predvode ove institucije, a umesto da se ti službenici postavljaju u skladu sa propisima i pravilima o komunikaciji sa javnošću. Često se dešava da pojedinci koji su na čelu ovih institucija nemaju poverenje u službenike za komunikaciju sa javnošću, pa se tako uloga istih svodi na tehničke zadatke, dok njih zamenjuju medijski savetnici, oni koje postave pripadnici političkog osoblja iz okruženja ljudi koji predvode datu instituciju.

Kada je reč o novinarima, istovremeno prisustvo koordinatora za pružanje informacija ili savetnika i službenika za komunikaciju sa javnošću ili zvaničnika stvara zbrku, jer se često nađu u situaciji u kojoj nisu sigurni u to kojoj instituciji treba da upute svoja pitanja. Angažovanjem medijskih savetnika ili koordinatora, predstavnici institucija na neki način parališu rad službi za odnose sa javnošću u odnosu na ove institucije.

Broj održanih konferencija	10	Propraćena konferencija sa najkraćim trajanjem	8 minuta
Broj propraćenih konferencija	5	Prosečan broj pitanja postavljenih na propraćenim konferencijama	6
Konferencije otvorene za pitanja	4	Najveći broj pitanja postavljen na nekoj konferenciji	13
Konferencije zatvorene za pitanja	1	Najmanji broj pitanja postavljen na konferenciji zatvorenoj za pitanja	4
Prosečno trajanje propraćenih konferencija	15,6 minuta	Broj obraćanja na Fejsbuku	230
Propraćena konferencija sa najdužim trajanjem	25 minuta		

KABINET PREDSEDNIKA REPUBLIKE KOSOVO

Od ukupno 10 pres-konferencija organizovanih u režiji Kabinet predsednika Kosova u periodu praćenja rada institucija, pet je bilo propraćeno, dok je drugih pet održano u inostranstvu, te iz praktičnih razloga njih nismo pratili.

Od pet monitorisanih pres-konferencija, samo jedna nije bila otvorena za pitanja. Ova konferencija je trajala samo osam minuta, dok je najavljena tek nekoliko sati unapred. Konferencija je bila održana 16. decembra 2018, na Međunarodnom aerodromu u Prištini, nekoliko minuta pre nego što je predsednik otpotovao na hitan sastanak u organizaciji Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija, gde je diskutovano o formiranju Vojske Kosova.

Prema zaključku novinara zaduženih za praćenje, pres-konferencije koje je sazvao predsednik dobijaju posebnu medijsku pažnju usled toga što se na ovim konferencijama uvek raspravlja o velikim temama (npr. teritoriji, vojsci).

Od svih propraćenih konferencija za medije, najduža je trajala 25, a najkraća osam minuta; prosečno trajanje pres-konferencije bilo je 15,6 minuta.

Najmanji broj postavljenih pitanja bio je četiri, a najveći 13; u proseku je postavljano šest pitanja na svakoj konferenciji za medije.

Broj održanih konferencija	34	Propraćena konferencija sa najkraćim trajanjem	1 minut
Broj propraćenih konferencija	30	Prosečan broj pitanja postavljenih na propraćenim konferencijama	4,6
Konferencije otvorene za pitanja	27	Najveći broj pitanja postavljen na nekoj konferenciji	13
Konferencije zatvorene za pitanja	3	Najmanji broj pitanja postavljen na konferenciji zatvorenoj za pitanja	3
Prosečno trajanje propraćenih konferencija	11,8 minuta	Broj obraćanja na Fejsbuku	433
Propraćena konferencija sa najdužim trajanjem	25 minuta		

KABINET PREMIJERA REPUBLIKE KOSOVO

Kabinet premijera Republike Kosovo je institucija sa najvećim brojem pres-konferencija sazvanih u periodu praćenja rada institucija.

Najveći broj konferencija održan je nakon redovnih vladinih sastanaka na kojima se diskutovalo o raznim pitanjima od interesa za javnost. Međutim, imajući u vidu da redovne konferencije nakon vladinih sastanaka predstavljaju jedini prostor za novinare da ostvare neposrednu komunikaciju sa premijerom, u gotovo svim slučajevima ovaj prostor se koristi da bi se postavila pitanja o aktuelnim dešavanjima u državi, a ne na teme o kojima se diskutovalo na prethodnim vladinim sastancima, što bi moglo da bude od velikog značaja za građane.

Od 30 praćenih konferencija organizovanih u režiji Kabineta premijera, tri nisu bile otvorene za pitanja. Od triju konferencija zatvorenih za pitanja, pres-konferencija održana 6. novembra 2018., zajedno sa austrijskim kancelarom Sebastijanom Kurcom (Sebastian Kurz), organizovana je bez prethodnog obaveštenja za javnost; samo su novinari prisutni u Kabinetu premijera bili pozvani da učestvuju na konferenciji nakon vladinog sastanka.

Još jedna konferencija koja je bila zatvorena za pitanja održana je 23. oktobra 2018. Trajala je jedan minut i sastojala se iz toga da je premijer govorio o procesu transformisanja Bezbednosnih snaga Kosova u vojsku, kao i o stavovima međunarodnih partnera po ovom pitanju.

Jednu drugu konferenciju koja je bila zatvorena za pitanja održao je premijer, zajedno sa svojim političkim savetnikom Besnikom Tahirijem 20. januara 2019.; tema je bio štrajk u prosveti. Ove konferencije su bile najkraće, jer su se sastojale samo iz izjava sa prethodnih sastanaka, dok nije bilo prostora za postavljanje pitanja.

Pres-konferencije Kabineta premijera koje smo pratili trajale su od jednog do 25 minuta, dok je prosečno trajanje bilo 11,8 minuta.

Od onih pres-konferencija koje su bile otvorene za pitanja, najveći broj pitanja postavljen na konferenciji iznosio je 13, a najmanji tri, dok je prosečno postavljeno 4,6 pitanja po konferenciji. Kabinet premijera imao je značajan broj obraćanja na Fejsbuku (433) u tom periodu, više od bilo koje druge institucije; to je, otprilike, 12,7 obraćanja na Fejsbuku na svaku održanu konferenciju za medije.

Broj održanih konferencija	13	Propraćena konferencija sa najkraćim trajanjem	1 minut
Broj propraćenih konferencija	13	Prosečan broj pitanja postavljenih na propraćenim konferencijama	2,6
Konferencije otvorene za pitanja	11	Najveći broj pitanja postavljen na nekoj konferenciji	6
Konferencije zatvorene za pitanja	2	Najmanji broj pitanja postavljen na konferenciji otvorenoj za pitanja	2
Prosečno trajanje propraćenih konferencija	7,5 minuta	Broj obraćanja na Fejsbuku	146
Propraćena konferencija sa najdužim trajanjem	15 minuta		

PREDSEDNIŠTVO SKUPŠTINE REPUBLIKE KOSOVO

Svih 13 konferencija organizovanih u režiji Predsedništva Skupštine bilo je propraćeno.

Od svih ovih konferencija, dve nisu bile otvorene za pitanja. Teme ovih dveju konferencija bile su sledeće: taksa od 100 odsto koja je uvedena na proizvode iz Srbije i Bosne i Hercegovine, na konferenciji održanoj 23. februara 2019, najavljena je jedan dan unapred, a na njoj je govorio samo predsedavajući skupštine; i krivično delo u kom je ma-loletnica iz Drenice seksualno zlostavljana, silovana i nezakonito primorana na abortus, na konferenciji koja je organizovana 8. februara 2019. nakon sastanka u Predsedništvu skupštine, gde je ovo bila tema diskusije.

Najduža konferencija za novinare u ovom periodu trajala je 15 minuta, a najkraća samo jedan minut; prosečno trajanje bilo je 7,5 minuta.

Broj pitanja postavljenih na tim pres-konferencijama otvorenim za pitanja kretao se od dva do šest, sa prosekom od 2,6 pitanja po konferenciji.

Predsedavajući skupštine se 146 puta obratio putem Fejsbuka u datom periodu, što iznosi 11,3 obraćanja po svakoj održanoj pres-konferenciji.

Broj održanih konferencija	0	Propraćena konferencija sa najkraćim trajanjem	
Broj propraćenih konferencija		Prosečan broj pitanja postavljenih na propraćenim konferencijama	
Konferencije otvorene za pitanja		Najveći broj pitanja postavljen na nekoj konferenciji	
Konferencije zatvorene za pitanja		Najmanji broj pitanja postavljen na konferenciji otvorenoj za pitanja	
Prosečno trajanje propraćenih konferencija		Broj obraćanja na Fejsbuku	
Propraćena konferencija sa najdužim trajanjem		Saopštenja za javnost	277

KABINET GLAVNOG DRŽAVNOG TUŽILOCA

Kabinet glavnog državnog tužioca nije organizovao nijednu pres-konferenciju u četvoroipomesečnom periodu uprkos tome što u njegovoj Komunikacionoj strategiji stoji da će održati jednu konferenciju za novinare na svaka tri meseca.

Prema rečima novinara zaduženih za praćenje, ova institucija je najnepristupačnija u odnosu na medije, jer je njena unutrašnja struktura poprilično složena. Angažovanjem "koordinatora za informisanje", koji istovremeno služe kao tužioci ili zamenici tužilaca na različitim sudskim instanicama, marginalizovane su nadležnosti Službe za komunikaciju sa javnošću u okviru Kabineta glavnog državnog tužioca.

Odgovori koje je pružila Kancelarija za komunikaciju sa javnošću u okviru Kabineta glavnog državnog tužioca uvek su površni, a prema rečima novinara zaduženih za praćenje rada ove institucije. Da bi dobili potpune odgovore u pogledu pitanja kojima se bave, novinari su primorani da pronalaze alternativne kanale komuniciranja sa koordinatorima za informisanje javnosti i medija.

Prema rečima novinara zaduženih za praćenje, proces stupanja u kontakt sa službenicima za informisanje iz Službe za komunikaciju sa javnošću u ovoj instituciji jeste neefikasan, jer čak i onda kada odgovore, ni tada nisu u mogućnosti da pruže odgovore a da se pritom ne savetuju sa tužiocima, što prolongira proces slanja informacija. Prema tome, novinari preskaču Kancelariju za komunikaciju sa javnošću i pronalaze druge metode da dođu do informacija na brži način.

Uprkos visokom broju saopštenja za medije na zvaničnoj stranici državnog tužioca — 277 je objavljeno u periodu u kom smo pratili njihov rad — novinarima se ne pruža prostor za obostranu komunikaciju. Tokom celokupnog perioda sprovodenja istraživanja, novinari zaduženi za praćenje poslali su četiri mejla sa ukupno 12 pitanja na adresu Službe za komunikaciju sa javnošću u okviru Kabineta glavnog državnog tužioca, ali nisu dobili odgovor.

Broj održanih konferenciјa	5	Propraćena konferencija sa najkraćim trajanjem	5 minuta
Broj propraćenih konferenciјa	4	Prosečan broj pitanja postavljenih na propraćenim konferencijama	2
Konferenciјe otvorene za pitanja	2	Najveći broj pitanja postavljen na nekoj konferenciji	5
Konferenciјe zatvorene za pitanja	2	Najmanji broj pitanja postavljen na konferencijama zatvorenim za pitanja	3
Prosečno trajanje propraćenih konferenciјa	14,5 minuta	Broj obraćanja na Fejsbuku	200
Propraćena konferencija sa najdužim trajanjem	20 minuta	Saopštenja za javnost	152

KOSOVSKA POLICIJA

Od pet konferenciјa organizovanih u režiji Kosovske policije tokom perioda praćenja njihovog rada, novinari su pratili četiri. Od tog broja, dve nisu bile otvorene za pitanja; jedna je organizovana s ciljem da se informiše javnost o nizu policijskih akcija hapšenja pojedinaca uključenih u krivična dela, sa naglaskom na krađe; druga konferenciјa je održana da bi se predstavili rezultati rada Kosovske policije za 2018.

Najkraća pres-konferenciјa Kosovske policije trajala je samo pet, a najduža 20 minuta, sa prosečnim trajanjem od 14,5 minuta.

Tokom perioda monitoringa, Kosovska policija je objavila 200 objava na Fejsbuku — što je 40 za svaku održanu pres-konferenciјu — dok je publikovala i 152 saopštenja za javnost.

ZAKLJUČCI

Većina propraćenih pres-konferencija bila je otvorena za pitanja. Međutim, nije uvažen princip transparentnosti u pogledu komunikacije između predstavnika institucija i novinara.

Iako se termin ‘transparentnost’ u više navrata spominje u strategijama i pravilnicima koji utvrđuju komunikaciju institucija sa novinarima, ovi drugi se redovno suočavaju sa problemima onda kada im je de facto dozvoljeno da postavljaju pitanja i dobiju odgovore, ali su odgovori uopšteni i ne pružaju konkretne informacije u odnosu na postavljena pitanja. Štaviše, trajanje pres-konferencija je kratko, relativno u odnosu na broj medijskih predstavnika koji u njima učestvuju. Imajući u vidu da se većina propraćenih konferencija u okviru naše istraživačke studije završila onda kada predstavnici institucija napuste salu ili konferencijski prostor, a ne onda kada su novinarska pitanja sasvim iscrpljena -- upućuje na to da novinari nemaju prostor u kom bi postavili svoja pitanja ili uputili zahteve.

Iako je prisustvo društvenih mreža pojačalo komunikaciju između predstavnika institucija i javnosti u opštem smislu, te su se tako ove dve strane približile, ova vrsta komunikacije i dalje je jednostrana i zatvorena za istinsko preispitivanje stavova i mišljenja. Društvene mreže su omogućile brzu komunikaciju između predstavnika institucija i javnosti, ali su, istovremeno, otežale rad novinarima, jer se izjave objavljene na društvenim mrežama često koriste kao opravdanje predstavnika institucija da odbiju da se podvrgnu preispitivanju svojih stavova i mišljenja u vidu pitanja od javnog interesa koja bi im bila postavljena.

Problem sa manjkom poštovanja prema principu transparentnosti takođe se ogleda u elektronskoj komunikaciji između novinara i predstavnika službi za odnose sa javnošću u okviru institucija ili pak medijskih savetnika predstavnika institucija. Pored pitanja transparentnosti, elektronska komunikacija je predmet problema strukturne prirode kada je reč o komunikaciji sa medijima koju obavljaju tela u institucijama. Prisustvo službi za komunikaciju sa javnošću i medijskih savetnika, te izostanak jasnoće u pogledu uloge ovih dvaju strukturalnih nivoa, koji su obavezni da omoguće učinkovitu komunikaciju između predstavnika institucija i medija, jeste nešto što zбуjuje novinare koji se suočavaju sa situacijama u kojima nisu sigurni u to kome da upute pitanja i zahteve.

PREPORUKE NAMENJENE INSTITUCIJAMA:

- Predstavnici institucija, državni službenici koji govore na pres-konferencijama trebalo bi da se vrate korak unazad kada je reč o upravljanju pres-konferencijama i da podstaknu službenike za odnose sa javnošću i medijima da preuzmu vođstvo u tom smislu.
- Sveukupni položaj službenika za odnose sa javnošću trebalo bi da postane proaktivniji. Ovi službenici su trenutno samo pasivni posrednici, umesto da budu osobe koje aktivno pomažu i daju informacije novinarima. Njihova uloga na konferencijama za novinare posebno je pasivna, gde se moć usmeravanja novinarskih pitanja prepušta šefu neke institucije koji govoriti na takvim pres-konferencijama. Ovakva praksa može da ugrozi raznovrsnost informisanja i da ograniči pristup kritički nastrojenim novinarima, dok bi službenici za odnose sa javnošću trebalo da učine sve kako bi svi imali pravo da postave pitanja.
- Pres-konferencije na nedeljnem nivou i dalje bi trebalo održavati posle vladinih sednica, ali bi trebalo da se prošire i postanu raznovrsnije, kako bi na njima učestvovali resorni ministri koji su upućeni u srž teme o kojoj se diskutuje. Sveukupno, broj organizovanih pres-konferencija u periodu koji smo pratili bio je mali u svim institucijama. Iako su, generalno gledano, isti šefovi ovih institucija manje-više pristupačni (npr. u skupštinskim hodnicima, na drugim vrstama događaja, putem saopštenja za medije, itd), postavka na pres-konferencijama podrazumeva određenu otvorenost, zbog čega novinari mogu da iznesu pitanja koja bi mogla biti neočekivana, kritična ili čak ignorišana putem drugih kanala komunikacije, a na ovim konferencijama postoji i veća izloženost javnosti.
- Kada je reč o vladi i ministarstvima, u slučaju da povremeno nisu u prilici da održavaju ovakve pres-konferencije, portparol vlade bi trebalo da bude aktivan i da se pojavi pred medije da bi govorio u ime vlade.
- Službe za odnose sa javnošću i službenici u ovim institucijama trebalo bi da učine sve da uvek pravovremeno odgovore na pitanja novinara. Iako vremenski rok za adekvatan odgovor na novinarska pitanja može da varira od zahteva do zahteva, ipak bi trebalo poštovati značenje reči 'pravovremeno' i novinari bi trebalo da budu dobro obavešteni o onome šta treba da očekuju da bi dobili potpun odgovor.
- Iako Kosovska policija i Kabinet glavnog državnog tužioca imaju različite pristupe medijima u odnosu na druge institucije, jer su slučajevi ponekad osetljivi, broj njihovih održanih pres-konferencija vrlo je mali. Trebalo bi stvoriti veću interakciju sa medijima u javnoj sferi. Kabinet glavnog državnog tužioca trebalo bi da počne od sprovođenja sopstvene Komunikacione strategije, gde stoji da će držati pres-konferenciju jednom u tri meseca.
- Treba ohrabriti upotrebu društvenih mreža kod šefova institucija radi pospešivanja interakcije sa građanima. Međutim, društvene mreže ne bi trebalo da se koriste kao zamena za pres-konferencije ili interakciju sa medijima. Nove informacije, politike ili izjave u pogledu aktuelnih dešavanja koja podrazumevaju donošenje nekakvih odluka jedva da mogu biti predmet preispitivanja, da im se neko suprotstavi ili blagovremeno proveri njihovu tačnost ili istinitost (pre nego što ove odluke dospeju u javnu sferu) onda kada su objavljene na društvenim mrežama. Konferencije za medije bi trebalo sazvati čak i na ad-hok bazi ako postoji interes da se dospe do javnosti zbog razmatranja važnih pitanja, a kako bi se novinarima dozvolilo da postave dodatna pitanja.

PREPORUKE NAMENJENE MEDIJIMA:

- Kada pres-konferencije ne pružaju vremenski ili fizički prostor za pitanja, to bi trebalo stalno ponavljati u novinarskim izveštajima koji obrađuju informacije o toj konferenciji za medije tako što će prosto taj detalj spomenuti u svom članku ili svojoj reportaži. Tako će se dozvoliti štampi da obezbedi vidljivost tog problema i zaustavi normalizovanje ove prakse. Na kraju krajeva, ako se to dogodi, građani imaju pravo da znaju i o tome bi trebalo da se izveštava.
- Pres-konferencije predstavljaju prostor od presudnog značaja za medije u svakoj zemlji. Novinare bi trebalo ohrabrvati da koriste takve konferencije za štampu da bi produbili svoje izveštavanje preispitujući stavove i mišljenja koji se iznose, te da bi zahtevali podnošenje izveštaja sa više detalja i činjenica, tako prevazilazeći jednostrane političke izjave i prethodno utvrđene konferencijske teme.
- U slučaju da pres-konferencije bez mogućnosti da se postave pitanja postanu uobičajena stvar ili kada se takve konferencije za štampu bez pitanja organizuju na teme od izuzetnog značaja za javnost, urednici i novinari iz svih medijskih kuća trebalo bi da izrade zajednički mehanizam za vršenje pritiska, a kako bi negodovali zbog pres-konferencija koje ne pružaju prostor za postavljanje pitanja, sve kako bi im se omogućilo da ispunjavaju svoju ulogu pri informisanju građana. Neke od mera zajedničkog pritiska mogле bi da obuhvate izveštavanje o konkretnim slučajevima ili čak okupljanje medija, gde bi se odlučilo da neće propratiti pres-konferencije u slučaju da ne bude prostora za pitanja. Imajući u vidu osetljivost pitanja i posledice ovakvih poteza, ovo je razgovor koji bi urednici i novinari svih medijskih kuća morali da obave, s ciljem pronalaženja zajedničkog pristupa ovom pitanju.

CITATI:

- 1.** Propis (GRK) br. 27/2018 o vladinoj službi za komunikaciju sa javnošću, usvojen na 80. sastanku Vlade Republike Kosova, u skladu sa odlukom br. 01/80, dana 18.12.2018.
- 2.** Propis br. 06/2016 o odnosima sa javnošću, usvojen u Tužilačkom savetu Kosova, dana 27.5.2016.
- 3.** Propis o uređenju i pristupu medija i javnosti radu Skupštine Kosova, dana 19.4.2011
- 4.** Komunikaciona strategija tužilaštva 2018-2020.

K2.0